

Άγιος Μηνάς, ο πολιούχος του Μεγάλου Κάστρου

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης
Τρίτη, 09 Νοέμβριος 2010 12:45

Ο Άγιος Μηνάς, πολιούχος άγιος της πόλης μας, γιορτάζει στις 11 Νοεμβρίου, μέρα αργίας στο Ηράκλειο. Η σχέση της πόλης και των κατοίκων της με τον άγιο είναι πολύ παλιά και σφυρηλατήθηκε σε κρίσιμες στιγμές για τον τόπο μας, τόσο στην περίοδο της τουρκοκρατίας, όσο και κατά τη διάρκεια της κατοχής. Περισσότερα για τον Άγιο Μηνά μπορείτε να διαβάσετε στις σελίδες του Εργαστηρίου Διδακτικής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης, στις οποίες φιλοξενείται εκτενές αφιέρωμα. Για να μεταφερθείτε εκεί πατήστε στην εικόνα που ακολουθεί. Εμείς θα περιοριστούμε σε μια λογοτεχνική παρουσίαση της πρόσληψης του Αγίου από τους κατοίκους του Μεγάλου Κάστρου, όπως αυτή καταγράφεται στο έργο του Νίκου Καζαντζάκη.

Ο Άγιος Μηνάς στα κείμενα του Καζαντζάκη

"Στα παλιά εκείνα ηρωικά χρόνια, το Μεγάλο Κάστρο δεν ήταν ένα μπουλούκι σπίτια, μαγαζιά και στενοσόκακα, στριμωγμένα σ' ένα ακρογιάλι της Κρήτης, μπροστά από ένα ακατάπαυστα αγριεμένο πέλαγο κι οι ψυχές που το κατοικούσαν δεν ήταν ακέφαλο ή πολυκέφαλο ρέμπελο τσούρμο από άντρες και γυναικόπαιδα που σπατάλευαν όλο τους τον αγώνα στις καθημερινές έγνοιες του ψωμιού, του παιδιού, της γυναίκας. Άγραφτη, αυστηρή τάξη τους κυβερνούσε, κανένας δε σήκωνε αντάρτικο κεφάλι στο σκληρό απάνω του νόμο. Κάποιος πάνω από το κεφάλι του έδινε προσταγές. Ολάκερη η πολιτεία ήταν ένα φρούριο, η κάθε ψυχή ήταν κι αυτή ένα φρούριο αιώνια πολιορκούμενο κι είχε καπετάνιο ένα Άγιο, τον Άγιο Μηνά, τον προστάτη του Μεγάλου Κάστρου...".

Νίκος Καζαντζάκης , Αναφορά στο Γκρέκο.

"Κι εκεί που πήγαινε και μονομιλούσε και βλαστημούσε τη μοίρα του, ακούει πίσω του πεταλιές αλόγου. Μα δεν ήταν ετούτο άλογο σαν εκείνα που κατέχουμε, που τρώνε κριθάρι, χλιμιντρούν και κάνουν καβαλίνες. Ο Μπαρμπαγιάννης το γνώρισε από τις πεταλιές, που ήταν μαλακές, σα να 'ταν τυλιγμένα με μπαμπάκι τα πέταλα, κι από μian άγια μυρωδιά μοσκολίβανου που περεχύθηκε στον αγέρα... Κατάλαβε ο Μπαρμπαγιάννης, δεν ήταν η πρώτη φορά, κόλλησε στον τοίχο, έκαμε το σταυρό του και περίμενε. Το απάλαφρο ανάερο τριπόδι ζύγωνε, η μυρωδιά πλήθαινε. Μνήστητί μου Κύριε, μουρμούρισε, Άγιε Μηνά μου, καλησπερούδια σου !

Σήκωσε μ' ευλάβεια τα μάτια, είδε, από την άκρα του δρόμου φάνηκε, μέσα στο σκοτάδι, να φεγγοβολάει, καβάλα στο χρυσοχάμouro ντορή του με το κόκκινο κοντάρι ακουμπισμένο στον ώμο, με τα ψαρά του κοντόσγουρα γένια, με τα ασημένια διχτάτα άρματα του, ο λεβεντόγερος προστάτης του Μεγάλου Κάστρου, ο Αι- Μηνάς. Έκανε κι απόψε τη βόλτα του. Κάθε μεσάνυχτα, την ώρα που 'ναι χαμένη στον ύπνο η πολιτεία, ο Αι- Μηνάς κατεβαίνει αθόρυβα από το κόνισμά του, παίρνει σβάρνα τα μουράγια, διαβαίνει στις ρωμείκες γειτονιές, αν έχουν ξεχάσει καμιάν πόρτα ανοιχτή, τη σφαλνάει, αν κανείς χριστιανός είναι άρρωστος κι είναι φωτισμένο το παραθύρι του, στέκεται και παρακαλάει το Θεό να τον γιάνει. Μάτι ανθρώπου δεν έχει τη δύναμη να τον δει, μονάχα τα σκυλιά κουνούν τις ουρές τους, κι από τους ανθρώπους δυο μονάχα σε ολάκερη την πολιτεία: Ο Μπαρμπαγιάννης ετούτος κι η Εφεντίνα Καβαλίνα, ο παρακούζολος χότζας. Κι άμα τελέψει τη βόλτα του, χαράματα πια, γυρίζει πάλι στο κόνισμα του, και κανένας δε θα καταλάβαινε τι μυστήρια γίνονται την πάσα νύχτα, αν δεν έβρισκε ο καντηλανάφτης ο Μούρτζουφλος, το πρωί που πάει να συγυρίσει την εκκλησία, το άλογο του Αι- Μηνά ιδρωμένο.

Ο Μπαρμπαγιάννης κοιτάζε τον άγιο να αλαγαίρνει και να λιώνει μέσα στο σκοτάδι κι έκαμε το σταυρό του.

- Τον είδα πάλι απόψε, μεγάλη η χάρη του, καλά θα πάνε οι δουλειές μου, μουρμούρισε.»

.....
.....

«Έκαμαν κορδόνι και του 'φραξαν το δρόμο. Η Εφεντίνα στάθηκε, ξεγλωσσισμένη απελπισμένος... θα 'χει φτάσει πια ο Αράπης, θα 'χει σπάσει την πόρτα, θα 'χει σφάξει τον καπετάν Μιχάλη.

- Δεν έχετε, μωρέ, Θεό απάνω σας; κλαψούρισε. Αφήστε με να περάσω. Βιάζομαι, μωρέ αδέρφια!

- Ποιος σε κυνηγάει, Εφεντίνα Καβαλίνα; Αυτό να μας πεις, να περάσεις!
Το μυαλό της Εφεντίνας άστραψε. Κοίταξε πίσω του, έσυρε φωνή:

-Ο Αι- Μηνάς!

Οι τουρκαλάδες ξέσπασαν στα γέλια.

- Τι γελάτε, μωρέ αθεόφοβοι; Δεν ακούτε τα πέταλα του αλόγου του; Τον είδα να βγαίνει από την εκκλησία, τον είδα! Και με πήρε ξοπίσω . Δεν ακούτε; Νάτος! Ζυγώνει!

Οι τουρκαλάδες ένιωσαν να σηκώνεται η τρίχα τους. Σα ν' άκουσαν, αλήθεια, πεταλιές αλόγου. Κάποιος καβαλάρης ζυγώνει!

- Νάτον! φώναξε πάλι η Εφεντίνα και τα μάτια της γούρλωσαν τρομαγμένα. Νάτος! Νάτος!

Μα οι τουρκαλάδες που να γυρίσουν να δουν! πήραν δρόμο κι αφανίστηκαν.

Ως τους είδε η Εφεντίνα να φεύγουν αλαφιασμένοι, κοκάλωσε. «Μωρέ, έχει το χάζι του να 'ναι αλήθεια!» συλλογίστηκε με τρόπο. Κι άλλη φορά, στην άλλη Επανάσταση, δεν τον είχε δει να χιμάει καβαλάρης και να κυνηγάει τους Τούρκους που ήθελαν να πατήσουν την εκκλησία του; Κρύος σπυρωτός ιδρώτας τον έκοψε...πεντακάθαρα τώρα γρικούσε το άλογο που ζύγωνε.

- Αλλάχ! Αλλάχ! ξεφώνισε, ανασκουμπώθηκε πάλι και έβαλε τις φτέρνες στον ώμο.

Έτρεχε, έτρεχε αλαλιασμένος. Ως ξεπρόβαλε στου Ιδομενέα τη βρύση, ξέκρινε απόξω από του καπετάν Μιχάλη τον αράπακα και τους συντρόφους του να βαρούν την πόρτα, να τη σπάσουν. Χύθηκε καταπάνω τους.

- Βάρδα, παιδιά φώναξε, βάρδα και θα μας φάει! Έρχεται καβαλάρης!

- Ποιος, μωρέ κουζούλακα; ούρλιασε ο Αράπης.

- Ο γείτονας

- Ποιος γείτονας;

- Ο Αι- Μηνάς, νάτος!

Όλοι στράφηκαν. Τα μάτια τους πεταλούδιζαν, δε διάκριναν τίποτα.

- Νάτος! Νάτος! φώναζε η Εφεντίνα κι ακούμπησε στην πόρτα του καπετάν Μιχάλη αλλοπαρμένος

Κόλλησε πιτακώθηκε απάνω στην πόρτα, σα να 'θελε να κρυφτεί και να περάσει ο Αϊ Μηνάς, χωρίς να τον αρπάξει το μάτι του. Είχε προβάλει τώρα στου Ιδομενέα τη βρύση, τον έβλεπε καθαρά, ο ίδιος απαράλλαχτος όπως ήταν στο κόνισμα: ηλιοκαμένος, ψαροσγουρογένης, απάνω σε μούρτζινο άλογο και χρυσά σελοχάλινα. Όλος ο αέρας μπροστά από του Ιδομενέα τη βρύση γέμισε ψαρά γένια, μούρτζινο άλογο και σελοχάλινα.

- Νάτος! Νάτος! φάνηκε μурμουρίζε και το κατωσάγονό του καταχτυπούσε.

- Που 'ναι, μωρέ; τα μάτια μου θάμπωσαν!

- Δεν τον θωράς; νάτος! νάτος! μαύρος ψαρογέννης, μ' ένα κόκκινο κοντάρι... Μας είδε, χύνεται καταπάνω μας!

Έδωσε ένα σάλτο, ξεκόλλησε από την πόρτα, πήρε κατά το λιμάνι. Πίσω του φουσομανώντας, έτρεχαν πιλάλα κι οι Τούρκοι άκουγαν τώρα κι αυτοί το άλογο που τους είχε πάρει του κυνήγου, κι ο Αράπης, που στράφηκε μια στιγμή, ξέκρινε από πάνω του, στον αέρα, έναν καβαλάρη:

- Γρήγορα πόδια, μωρέ πόδια! φώναξε κι είχε κυλήσει το κίτρινο μπουρνούζι του χάμω - μα που να σταθεί να το περιμαζώξει, πιλαλούσε τώρα ολόγυμνος,

Ξεπνεμένοι έφτασαν στο λιμάνι. Σφούγγιξαν τον ιδρώτα τους, κουκούβισαν στον ίσκιο, έβγαλαν έξω τις γλώσσες τους κι αναβόλιαζαν σα σκύλοι. Η Εφεντίνα είχε πέσει μπρούμυτα κάτω στις πέτρες και σπάραζε. Κάμποσην ώρα δεν μπορούσαν να μιλήσουν. Τέλος ο Αράπης άνοιξε το στόμα:

- Φτηνά τη γλιτώσαμε, είπε.»

Νίκος Καζαντζάκης, Καπετάν Μιχάλης

«Έκαμαν κορδόνι και του 'φραξαν το δρόμο. Η Εφεντίνα στάθηκε, ξεγλωσσισμένη απελπισμένος... θα 'χει φτάσει πια ο Αράπης, θα 'χει σπάσει την πόρτα, θα 'χει σφάξει τον καπετάν Μιχάλη.

- Δεν έχετε, μωρέ, Θεό απάνω σας; κλαψούρισε. Αφήστε με να περάσω. Βιάζομαι, μωρέ αδέρφια!

- Ποιος σε κυνηγάει, Εφεντίνα Καβαλίνα; Αυτό να μας πεις, να περάσεις!

Το μυαλό της Εφεντίνας άστραψε. Κοίταξε πίσω του, έσυρε φωνή:

-Ο Αι-Μηνάς!

Οι τουρκαλάδες ξέσπασαν στα γέλια.

- Τι γελάτε, μωρέ αθεόφοβοι; Δεν ακούτε τα πέταλα του αλόγου του; Τον είδα να βγαίνει

Οι τουρκαλάδες ένιωσαν να σηκώνεται η τρίχα τους. Σα ν'άκουσαν, αλήθεια, πεταλιές

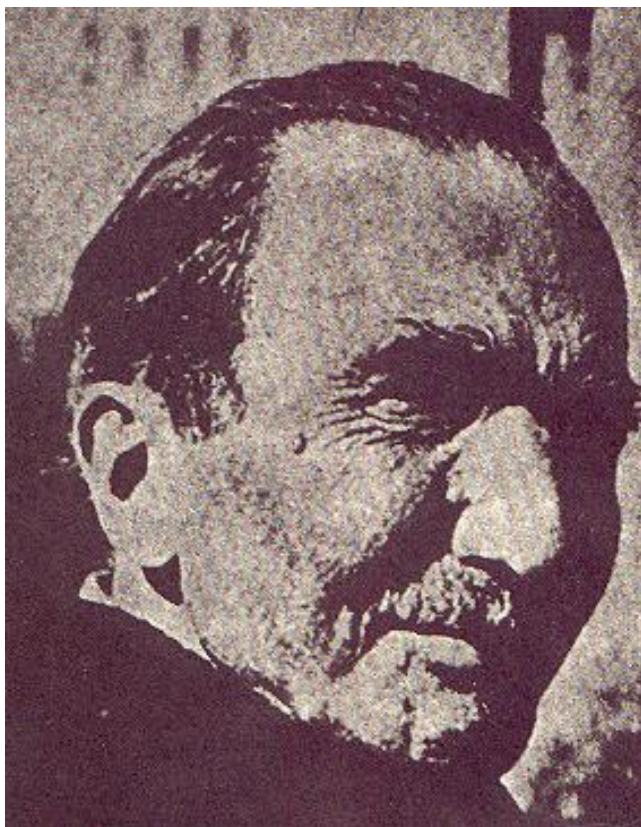
-Νάτον! φώναξε πάλι η Εφεντίνα και τα μάτια της γούρλωσαν τρομαγμένα. Νάτος! Νά

Μα οι τουρκαλάδες που να γυρίσουν να δουν! πήραν δρόμο κι αφανίστηκαν.

Ως τους είδε η Εφεντίνα να φεύγουν αλαφιασμένοι, κοκάλωσε. «Μωρέ, έχει το χάζι του

- **Αλλάχ! Αλλάχ! ξεφώνισε, ανασκουμπώθηκε πάλι και έβαλε τις φτέρνες στον ώμο.**

Έτρεχε, έτρεχε αλαλιασμένος. Ως ξεπρόβαλε στου Ιδομενέα τη βρύση, ξέκρινε απόξω α

- ***Βάρδα, παιδιά φώναξε, βάρδα και θα μας φάει! Έρχεται καβαλάρης!***

- Ποιος, μωρέ κουζούλακα; ούρλιασε ο Αράπης.

- Ο γείτονας

Άγιος Μηνάς, ο πολιούχος του Μεγάλου Κάστρου

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης
Τρίτη, 09 Νοέμβριος 2010 12:45

- Ποιος γείτονας;

- Ο Αι-Μηνάς, νάτος!

Όλοι στράφηκαν. Τα μάτια τους πεταλούδιζαν, δε διάκριναν τίποτα.

- Νάτος! Νάτος! φώναζε η Εφεντίνα κι ακούμπησε στην πόρτα του καπετάν

Μιχάλη αλλοπαρμένος

Κόλλησε πιτακώθηκε   απάνω στην πόρτα, σα να 'θελε να κρυφτεί και να

περάσει ο Αϊ Μηνάς, χωρίς να τον αρπάξει το μάτι   του. Είχε προβάλει τώρα στου

Ιδομενέα τη βρύση,   τον έβλεπε καθαρά, ο ίδιος απαράλλαχτος όπως ήταν   στο

κόνισμα: ηλιοκαμένος, ψαροσγουρογέννης, απάνω σε μούρτζινο άλογο και χρυσά

σελοχάλινα. Όλος ο αέρας μπροστά από του Ιδομενέα τη βρύση γέμισε ψαρά

γένια, μούρτζινο άλογο και σελοχάλινα.

-Νάτος!Νάτος! φάνηκε   μουρμούριζε και το κατωσάγονό του καταχτυπούσε.

-Που 'ναι, μωρέ; τα μάτια   μου θάμπωσαν!

- Δεν τον θωράς; νάτος! νάτος! μαύρος ψαρογέννης, μ' ένα κόκκινο κοντάρι...

Μας είδε, χύνεται καταπάνω μας!

Έδωσε ένα σάλτο, ξεκόλλησε από την πόρτα, πήρε κατά το λιμάνι. Πίσω του

φουσομανώντας, έτρεχαν πιλάλα κι οι Τούρκοι άκουγαν τώρα κι αυτοί το άλογο

που τους είχε πάρει του κυνήγου, κι ο Αράπης, που στράφηκε μια στιγμή,

ξέκρινε από πάνω του, στον αέρα, έναν   καβαλάρη:

- Γρήγορα πόδια, μωρέ   πόδια! φώναξε κι είχε κυλήσει το κίτρινο   μπουρνούζι

του χάμω - μα που να σταθεί να το περιμαζώξει, πιλαλούσε τώρα ολόγυμνος,

Ξεπνεμένοι έφτασαν στο λιμάνι. Σφούγγιξαν τον ιδρώτα τους, κουκούβισαν

στον ίσκιο, έβγαλαν έξω τις γλώσσες τους κι αναβόλιαζαν σα σκύλοι. Η

Εφεντίνα είχε πέσει μπρούμυτα κάτω στις πέτρες και σπάραζε. Κάμποσην ώρα

δεν μπορούσαν να μιλήσουν. Τέλος ο Αράπης άνοιξε το στόμα:

- Φτηνά τη γλιτώσαμε, είπε.»